

Arkivsaknr 20/17099-2
Saksbehandler Wenche Figenschow

Saksgang	Møtedato
Oppvekst- og utdanningsutvalget	04.12.2020
Ungdomsrådet	23.11.2020

Høringsuttalelse - forslag til endringer i forskrift om fosterhjem - høringsfrist 21.desember 2020

Kommunedirektørens innstilling til vedtak:

Høringsuttalelse fra Tromsø kommune, jfr. punkt 2 i saksfremlegget – forslag til endringer i forskrift fosterhjem – oversendes Barne – og familiedepartementet innen 21. desember 2020.

Mari Enoksen Hult
Konst. kommunedirektør

Kari Henriksen
Avdelingsdirektør oppvekst og utdanning

Hva saken gjelder

Barne- og familiedepartementet har sendt ut forslag til endringer i forskrift om fosterhjem på høring.

Forslagene i høringsnotatet bygger på endringer vedtatt i forbindelse med Prop. 73 L (2016-2017) Endringer i barnevernloven (barnevernsreformen) og forslag i NOU 2018:18 Trygge rammer for fosterhjem.

Departementet tar sikte på at de foreslåtte endringene i fosterhjemsforskriften trer i kraft i 2022, samtidig som lovendringene som følger av barnevernsreformen trer i kraft.

Se nettsted:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-av-forslag-til-endringer-i-forskrift-om-fosterhjem/id2741966/>

Høringsnotatet inneholder følgende forslag til endring i forskrift om fosterhjem:

- Krav om at fosterforeldre skal ta imot opplæring
- Krav om at opplæringen som gis fosterforeldre skal være i tråd med nasjonale retningslinjer
- Ansvar for godkjenning av fosterhjem legges til omsorgskommunen
- Undersøkelses- og opplysningsplikt for omsorgskommunen dersom barnet plasseres i fosterhjem i en annen kommune
- Plikt for barnevernstjenesten til å dokumentere vurderingen av om noen i barnets familie eller nære nettverk kan være fosterhjem
- Ansvar for generell veiledning overføres fra Bufetat til kommunene
- Krav om at oppfølgingen skal være helhetlig og tilpasset det enkelt barn og fosterforeldre

Det vises til Høringsbrev, vedlegg 1 og Høringsnotat vedlegg 2

Saksutredning

1 Bakgrunn

1.1 Ny barneverntjenestelov

Departementet har tidligere hatt forslag til ny barnevernslov på høring. Forslaget tar utgangspunkt i NOU 2016:16 Ny barnevernslov – sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse.

Tromsø kommune avga høringsuttalelse til NOU 2016 Ny barnevernslov, se kommunestyresak sak 11/2017 og til NOU 2028:18 Trygge rammer for fosterhjem se sak 19/1569 i Formannskapet.

Departementet har i høringsnotatet foreslått et eget fosterhjemskapittel i loven, samt å tydeliggjøre enkelte overordnede forskriftsbestemmelser ved å ta dem inn i loven. Det tas sikte på at forslag til ny barnevernslov legges fram våren 2021.

1.2 Fosterhjemsstrategi

Regjeringen vil i 2021 legge frem en fosterhjemsstrategi. Strategien skal gi en helhetlig fremstilling av regjeringens politikk, prioriteringer og tiltak på fosterhjemsområdet. Den vil fokusere særlig på følgende tiltaksområder:

- Tilbudet til barn som trenger tiltak utenfor hjemmet skal videreutvikles. Målet er at barn som ikke kan bo hjemme, skal få et botiltak som er godt tilpasset de behovene de har.
- Arbeidet med å rekruttere fosterhjem skal bli mer målrettet. Målet er å skaffe flere fosterhjem som gir en god og stabil omsorgssituasjon for barnet, med særlig vekt på rekrutteringen av fosterhjem i barns familie og nære nettverk.
- Fosterhjemmene skal få mer forutsigbare økonomiske rammer. Målet er å sørge for gode vilkår og gjøre det lettere for både kommunene og fosterhjemmene å vite hvilke vilkår som gjelder.
- Kravene og forventningene til oppfølging av fosterhjem skal bli tydeligere. Målet er at kommunenes praksis skal bli mer ensartet og tilpasset behovene.
- Det skal legges bedre til rette for at kommunen kan drive godt fosterhjemsarbeid. Målet er at kommunene blir bedre rustet til å rekruttere egne fosterhjem og gi barn og fosterforeldre den støtten de trenger. Strategien vil blant annet bygge på tiltak fra Meld. St. 17 (2015-2016) Trygghet og omsorg –fosterhjem til barns beste og forslag som ble fremmet i NOU 2018:18 Trygge rammer for fosterhjem.

1.3 Barnevernsreformen

Prop. 73 L (2016-2017) Endringer i barnevernloven (barnevernsreform) ble behandlet og vedtatt av Stortinget i juni 2017. Det er vedtatt at kommunene skal gis fullt økonomisk ansvar for ordinære fosterhjem, at kommunenes ansvar for oppfølging av fosterhjem presiseres og utvides til å omfatte generell veiledning, og at det er barneverntjenesten i omsorgskommunen som skal godkjenne fosterhjemmet. Ansvarsendringene innebærer at kommunen får et mer helhetlig ansvar for oppfølging og veiledning av fosterhjem.

1.4 NOU 2018:18 Trygge rammer for fosterhjem

I NOU 2018:18 Trygge rammer for fosterhjem har Fosterhjemsutvalget utredet rammevilkårene for ordinære fosterhjem, slik at barna og fosterfamiliene skal kunne få større forutsigbarhet, mer trygghet og bedre tilpassede tiltak. Utvalget har vurdert de økonomiske og faglige rammebetingelsene for ordinære fosterhjem, samt hvordan andre tjenester kan bidra i en helhetlig støtte rundt barnet og fosterfamilien.

1.5 Meld. St 17 (2015-2016) Trygghet og omsorg – fosterhjem til barnets beste

Fosterhjemsmeldingen inneholder flere tiltak som skal bedre barnevernstjenestens oppfølging av fosterhjem. Som en oppfølging av meldingen, jobber Bufdir blant annet med å utarbeide faglige anbefalinger om gjennomføring av besøk i fosterhjemmet, samtale med barn i fosterhjem, dokumentasjon av arbeidet og barnevernsfaglige vurderinger.

2 Høringsnotatets forslag

2.1 Krav om at fosterforeldrene skal ta imot opplæring

Bufdir har utviklet faglige anbefalinger om det nærmere innholdet i opplæringstilbudet til fosterhjemmene. Den faglige anbefalingen er en kvalitetssikret anbefaling om hvilken kompetanse alle opplæringstilbud skal gi fosterforeldre, enten tilbudet gis av Bufetat, kommunen eller private aktører. Opplæringen skal være i tråd med disse anbefalingene. Den digitale plattformen for opplæring og oppfølging, som Bufdir har startet utviklingen av, vil bygge på de faglige anbefalingene.

Departementet foreslår etter dette at det inntas et krav i fosterhjemsforskriftens § 3 om at opplæringen skal være i tråd med nasjonale faglige anbefalinger. **Departementet ber om høringsinstansenes syn på forslaget.**

2.2 Plikt til å dokumentere vurderingen av om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem

Departementet vurderer at kommunens plikt til å dokumentere sine vurderinger av om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem, bør presiseres i forskrift. Grundig og god dokumentasjon er avgjørende for å ivareta partenes rettssikkerhet og for å etterprøve avgjørelser i barnevernet. Erfaringer fra tilsyn og Helsetilsynets gjennomgang av 106 barnevernssaker viser at kvaliteten på dokumentasjonen i barneverntjenesten varierer. Departementet foreslår derfor at kommunens plikt til å dokumentere sine vurderinger av om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem presiseres i § 4 tredje ledd som nytt andre punktum. Det understrekes at Bufetat skal legge kommunens vurdering til grunn dersom kommunen ber Bufetat om bistand. **Departementet ber om høringsinstansens syn på dette forslaget.**

2.3 Ansvar for godkjenning av fosterhjem

Det må gjøres nødvendige endringer i fosterhjemsforskriften § 5 i tråd med beslutningen i Prop. 73 L (2017-2017) Endringer i barnevernloven (barnevernsreform) om at ansvaret for godkjenning av fosterhjem skal overføres til omsorgskommunen. Dette innebærer at

ansvaret for valg og godkjenning av fosterhjem samles hos omsorgskommunen. Dersom fosterhjemmet ligger i en annen kommune enn omsorgskommunen er det en forutsetning at omsorgskommunen undersøker om barnevernstjenesten i fosterhjems kommunen har informasjon som tilsier at fosterhjemmet ikke bør godkjennes. Videre må omsorgskommunen alltid sørge for å informere fosterhjems kommunen om fosterhjems plasseringen. Departementet forslår derfor at det i fosterhjemforskriftens § 5 inntas en undersøkelses- og informasjonsplikt for omsorgskommunen i tilfeller hvor barnet plasseres i en annen kommune. **Departementet ber om høringsinstansens syn på innføringen av en slik undersøkelses- og informasjonsplikt.**

2.4 Oppfølging av fosterhjem

Departementet ser at dagens minstekrav (med 4 besøk per år) kan være uheldig. Barnevernstjenesten kan bli mer opptatt av antall besøk enn innholdet i oppfølgingen. Det er også en fare for at minstekravet til antall besøk blir oppfattet som normen, heller enn et minimum uten at det foretas reelle vurderinger av behovet for oppfølgingsbesøk. En uheldig konsekvens kan for eksempel være at besøkene gjennomføres innenfor en kort periode, kun for å oppfylle kravene til antallet besøk. Mindre vekt på slike aktivitetskrav kan gjøre at omfanget av oppfølgingsbesøk i større grad kan justeres etter barnets behov og barnevernstjenestens risikovurderinger, slik at både innsats og ressurser kan fordeles mer konstruktivt der behovene er størst.

Departementet legger særlig vekt på at barnevernets oppfølgingsbesøk er det viktigste møtepunktet mellom barn, fosterfamilien og barnevernstjenesten. Særlig i tilfeller der barnevernet har overtatt omsorgen for barn må det forutsettes at barnevernstjenesten jevnlig har direkte kontakt med barn og fosterforeldre. Besøkene er også avgjørende for å kunne avdekke endringer i barnas behov og for å kunne gi fosterfamilien adekvat oppfølging og støtte.

Det foreslås å presisere at kommunens oppfølging skal være helhetlig og tilpasset til det enkelte fosterhjem i fosterhjemforskriften § 7. **Departementet ber om høringsinstansens syn på forslaget.**

2.5 Økonomiske og administrative konsekvenser

En undersøkelses- og informasjonsplikt for omsorgskommunen i tilfeller hvor barnet plasseres i en annen kommune forventes ikke å gi økte utgifter for kommunesektoren som helhet

En forskriftsfesting av kommunens plikt til å dokumentere vurderingen ved familie – og nettverks plasseringer, vil imidlertid være en tydeliggjøring og presisering av barneverntjenestens plikt til dokumentasjon. Samtidig kan en tydeliggjøring av plikten bidra til at barneverntjenesten arbeider bedre og mer systematisk med hver familie- og nettverks plassering, som kan resultere i at barn får bedre hjelp.

Departementet anslår at det som følge av et krav om opplæring av fosterforeldre, vil være om lag 400 flere fosterhjem hvert år som vil gjennomføre opplæringen. Departementet anslår at de fremtidige merutgiftene ved dette for Bufetat vil være under 10 mill. kroner. Departementet legger til grunn at dette kan dekkes innenfor departementets gjeldende rammer

Departementet mener at nye overordnede forskriftskrav om tilpasset og helhetlig oppfølging må anses som presiseringer av det ansvaret kommunen allerede har for oppfølging. Selv om det ikke er direkte uttrykt i lov eller forskrift innebærer god oppfølging av fosterhjemmet at

oppfølgingen er tilpasset behovet til det enkelte barnet og fosterhjemmet, og at barnevernstjenesten ser helhetlig på oppfølgingstiltakene rettet mot hjemmet. Føringene i forskriften er på et overordnet nivå, og gir rom for at kommunene kan tilpasse arbeidsformer og tiltak til lokale forutsetninger og behov. Hensikten med forslaget er imidlertid å føre til praksisendringer i de kommunene som ikke følger opp fosterhjemmene godt nok i dag. For disse kommunene kan forskriftsendringene medføre merutgifter.

3 Høringsuttalelse

Departementet ber om høringsinstansenes synspunkter vedrørende

- krav om opplæring av fosterforeldre
- plikt til å dokumentere om barnets familie eller lære nettverk kan velges som fosterhjem
- ansvar for godkjenning av fosterhjem
- tilpasset og helhetlig oppfølging av fosterhjem

I det videre arbeidet med forslaget ønsker Tromsø kommune at departementet tar med følgende innspill:

Innspill til kapitel 3 «Krav om opplæring»

Fosterhjemmet må være godkjent før et barn plasseres. Kravet til opplæring er knyttet til godkjenning av fosterhjemmet. Unntak fra hovedregelen om godkjenning før barnet flytter inn kan bare gjøres i spesielle tilfeller eksempelvis akutt plasseringer. I tilfeller der barn flytter inn i familie eller nettverk, vil det ikke være mulig for fosterforeldrene å gjennomføre opplæringen før barnet flytter inn. Opplæringen må i slike tilfeller gjennomføres så snart som mulig etter at barnet er flyttet inn.

Tromsø kommune vil påpeke at det også kan være behov for unntak i andre situasjoner enn bare akutt plasseringer. Det tenkes her på dårlig tid som skyldes at familien innen barnets familie og nettverk kommer sent på banen av andre grunner enn akuttsituasjoner i biologisk hjem. Det kan være dårlig tid på grunn av forhold relatert til den mulige fosterfamiliens egen beslutning om å skulle ta imot barnet eller ikke. Det tenkes her på at et aktuelt fosterhjem kommer sent på banen fordi biologisk foreldre og øvrige familie trenger tid på familie plasseringer. Eller det kan være barnevernet som har knapt med tid på å gjennomføre plasseringen etter vedtak, jfr. tidsfrister for plassering etter omsorgsovertakelse. Forskriftene bør ha en åpning for unntak fra hovedregelen om gjennomført opplæring før plassering også av andre grunner enn barnets akutte plasseringsbehov.

Tromsø kommune støtter departementets forslag jfr. punkt 3.5.2 i høringsnotatet, om at opplæring til fosterforeldre enten den gis av Bufetat, kommune eller private aktører skal følge nasjonale faglige anbefalinger.

Tromsø kommune deltar i et samarbeidsprosjekt med Harstad kommune for å etablere en Ressurstjeneste Fosterhjem som skal tilby veilednings – og opplæringspakker til fosterforeldre, fosterbarn og biologiske foreldre. Prosjektet er finansiert av BUFdir og er en forberedelse til at kommunene skal overta det helhetlige ansvaret for veiledning og oppfølging av fosterhjem. Ressurstjeneste Fosterhjem skal kunne benyttes av omliggende kommuner. I prosjektarbeidet er det avdekket et visst behov for å tydeliggjøre den fremtidige ansvarsfordelingen mellom kommune og Bufetat relatert til fosterhjemsopplæringen. Tromsø kommune ønsker at departementet har fokus på «hvem gjør hva» i sitt videre arbeid med forskriftene.

Innspill til kapitel 4 i «Plikt til å dokumentere vurderingen av om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem

Tromsø kommune støtter departementets forslag om at barnevernet må dokumentere sine vurderinger relatert til plassering i familie og nettverk og at dette presiseres i forskriftene. Tromsø kommune er enig i at Bufetat skal legge kommunens vurdering til grunn dersom kommunen ber Bufetat om bistand.

Innspill til kapittel 5 «Ansvar for godkjenning av fosterhjem»

Tromsø kommune støtter forslaget om at det i forskriftene inntas en undersøkelses – og informasjonsplikt for omsorgskommunen i tilfeller hvor barnet plasseres i en annen kommune. Departementet foreslår å opprettholde muligheten til å fravike hovedreglene slik at kommunen kan inngå skriftlig avtale om at fosterhjems kommunen skal foreta den endelige godkjenningen av fosterhjemmet. Tromsø kommune har fosterhjem i alle regioner og støtter forslag om et slikt hensyn i forskriftene når barnet flytter i fosterhjem i en kommune som ligger langt unna omsorgskommunen.

Innspill til kapittel 6 «Oppfølging av fosterhjem»

Tromsø kommune støtter departementets forslag om at kravene til innhold innføres som et supplement til dagens minstekrav om antall oppfølgingsbesøk (4) og ikke som en erstatning for dette. Tromsø kommune støtter at kommunens oppfølging skal være helhetlig tilpasset til det enkelte fosterhjem

Innspill til kapittel 7 «Økonomiske og administrative konsekvenser»

Forskriftenes krav om helhetlig og tilpasset oppfølging til det enkelte fosterhjem forventes å føre til økt ressursbruk i Tromsø kommune. Barneverntjenesten i Tromsø har i dag en Ressursavdeling med blant annet familierapeuter som arbeider i familier med hjelpetiltak hvor barnet bor hjemme så vel som fosterfamilier. Innenfor dagens kapasitet ved Ressursavdelingen arbeider familierapeutene kun lokalt. Tromsø kommune har fosterhjem i alle regioner og har derfor behov for familierapeutkompetanse til langt flere fosterbarn. Tilgangen på kompetent veiledning eller familierapeutisk tiltak i fosterhjemmene varierer derfor mye ut fra fosterhjemmenes beliggenhet. Tromsø kommune ser behov for at det lages landsdekkende systemer som legger til rette for gjensidig samarbeid over kommunegrensene. Prosjektarbeidet mellom Harstad og Tromsø kommune, «Ressurstjeneste fosterhjem» er eksempel på det å bygge systemer for samarbeid over kommunegrensene. Systemer som skal sikre veiledning – og miljøterapeutisk oppfølging av fosterhjemmene i tråd med forskriftens oppfølgingsansvar. Tromsø kommune ser behov for at departementet legger til rette for gode systemer for samarbeid over kommunegrensene når kommunen skal overta ansvaret i 2022.

Forskriftene legger opp til økt aktivitet som vil gi økte utgifter. Samlet sett må dette føre til økte rammeoverføringer fra staten til kommunene.

3.1 Konklusjon

Høringsuttalelse fra Tromsø kommune, jfr. punkt 2 i saksfremlegget oversendes Barne – og familiedepartementet innen høringsfristen 21. desember 2020.

3.2 Vedtakskompetanse

Oppvekst – og utdanningsutvalg

3.3 Vedlegg

Vedlegg 1 Høringsbrev

Vedlegg 2 Høringsnotat